

Helsingin kaupunki
Kaupunginhallitus
PL 10
00099 Helsingin kaupunki
helsinki.kirjaamo@hel.fi

HELSINGIN SATAMA OY:N LAUSUNTO KOSKIEN VALTUUTETTU OTSO KIVEKKÄÄN VALTUUSTOALOITETTA SATAMAN PAREMMASTA YHDISTÄMISESTÄ KAUPUNKIIN HEL 2018-007174 T 00 00 03

Kaupunginhallitus pyytää Helsingin Satama Oy:n lausuntoa valtuutettu Otso Kivekkään valtuustoaloitteesta sataman paremmasta yhdistämisestä kaupunkiin.

Aloitteen mukaan Länsisataman ympäristöön selvitetään raitioliikenteen merkittävää heikentämistä ja kävely-yhteyksien huonontamista, jotta rekkaliikenteelle saataisiin lisää tilaa, mikä heikentäisi maailman vilkkaimman sataman liikenneyhteyksiä merkittävästi, kun niitä päinvastoin pitäisi parantaa, mm. kasvavan matkailijamäärän vuoksi. Aloitteen mukaan matkustajaliikenteen määrän kasvuun voidaan vastata lisäämällä erityisesti joukkoliikenteen roolia sataman liityntäliikenteessä.

Aloitteessa esitetään, että Helsingin kaupunki yhteistyössä Helsingin Satama Oy:n kanssa selvittää mahdollisuudet ohjata sataman rekkaliikennettä sekä henkilöautoliikenteen kasvua nykyistä suuremmalta osin Vuosaaren satamaan muun muassa hintaohjauksen keinoin sekä Länsi- ja Eteläsatamien joukkoliikenne-, kävely- ja pyöräyhteyksien parantamista, jotta matkustajamäärän kasvu ei johtaisi autoruuhkien kasvuun.

HELSINGIN SATAMA OY ESITTÄÄ LAUSUNTONAAN SEURAAVAA:

Helsingin Satama Oy on TEN-T- ydinsatama, kauppamerenkulun matka- ja kuljetusketjun risteyskohta ja Suomen suurin yleissatama. Helsingin Satama on yksi maailman vilkkaimmista matkustajasatamista; esimerkiksi v. 2017 Helsingin satamien kautta kulki yhteensä 12,3 miljoonaa matkustajaa. Matkustajaliikenteessä korostuu Länsisataman rooli Tallinnan liikenteen pääsatamana. Länsisataman matkustajamäärä on tällä hetkellä noin 7 miljoonaa matkustajaa vuodessa, ja matkustajamäärän ennakoitaan jatkavan kasvuaan.

Helsingin Satama on sekä tuonti- että vientisatama. Satamatoimintaa on Helsingissä keskusta-alueella ja Vuosaarella. Helsingin Sataman kautta kulkee pääosa koko maan kulutus- ja päivittäistavaroista sekä teollisuuden ja palveluiden raaka-aineita ja tuotteita, yhteensä n. 14,3 miljoonaa tonnia vuodessa (2017). Pääosa tavaraliikenteestä kulkee Vuosaaren sataman kautta, mutta osa tavaraliikenteestä kulkee keskustan satamiin liikennöivillä matkustaja-autolautoilla. Keskustan satamien kautta kulki yhteensä noin 1,86 miljoonaa ajoneuvoa (2017), joista raskasta liikennettä on n. 20 %.

Kaikki Helsingissä toimiva ympärivuotinen matkustajaliikenne tapahtuu matkustaja-autolautoilla. Helsingin Satama on edellisen valtuustostrategian (2013 – 2016) linjausten mukaisesti toteuttanut Länsisatamaan uuden matkustajaterminaalin, ja rakentanut yhteistyössä kaupungin kanssa Jätkäsaaren katujen katu- ja raideinfraa. Varustamot ovat puolestaan investoineet nopeisiin matkustaja-autolauttoihin, joiden liiketoimintamalli perustuu ajoneuvo- (ml. raskasliikenne) ja matkustajaliikenteen tehokkaaseen

yhdistämiseen siten, että satama- ja matkustusajat on saatu lyhyiksi. Matkustaja-autolauttakonseptin on arvioitu olevan myös ympäristöystävällisempi kuljetusmuoto kuin matkustajien ja rahdin kuljettaminen erillisillä aluksilla.

Tällä hetkellä Länsisatamasta Tallinnaan on päivittäin 10 lähtöä, mikä tarjoaa matkustajille ja Helsingin seudun elinkeinoelämälle korkean palvelutason Helsingin ja Tallinnan välisessä liikenteessä. Säännölliset ja tehokkaat kauppamerenkulun yhteydet ovat myös kilpailukykytekijä Suomen elinkeinoelämälle. Helsingin Satama Oy toteuttaa ja edistää siten Helsinki – Tallinna-kaksoiskaupungin toimivuutta ja yhteyksiä.

Helsingin satamat toimivat niin Helsingin yleiskaavan (2002 ja uusi yleiskaava) kuin Jätkäsaaren osayleiskaavan (2006) mukaisilla satama-alueilla.

Helsingin kaupunkistrategia 2017 - 2021

*Helsingin kaupunkistrategian (2017) mukaan ”Helsingissä suunnitellaan liikenneinvestoinnit ja maankäyttö aina yhdessä. Liikenneinvestoinneilla huolehditaan koko liikennejärjestelmän toimivuudesta. Kestävien liikennemuotojen kulkumuoto- osuutta kasvatetaan. Samalla huolehditaan kaikkien liikennemuotojen kehittämisestä ja **elinkeinoelämän edellyttämän liikenteen kilpailukyky turvataan.**”*

”Kaupungissa kehitetään aktiivisesti liike-elämän logistiikan edellytyksiä.”

”Helsingin kaikissa kaupunginosissa on edellytykset hyvälle arjelle, toimivalle liikenteelle, monipuolisille lähipalveluille ja elinkeinoille.”

”Investointeja ohjaa vaikuttavuus ja oikea-aikaisuus. Investointitaso mitoitetaan mahdollistaen kaupungin kilpailukykyyn, asuntopoliittisten tavoitteiden ja liikennejärjestelmän edellyttämät investoinnit.”

”Kaksoiskaupunkikonseptia Tallinnan kanssa kehitetään, pohjoismaista yhteistyötä edistetään ja kaupunkisuhteita venäläisiin kaupunkeihin vahvistetaan.”

TEN-T-ydinsatama ja –ydinverkko

Euroopan Unionin TEN-T-ydinverkon liikennekäytävistä kaksi kulkee Helsingin kautta. Helsingin Satama on näiden käytävien risteyskohta. Euroopan laajuinen liikennekäytävä (TEN-T) perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen, jossa määritellään verkolle mm. teknisen infrastruktuurin taso ja palvelutaso. Asetus on suoraan osa kansallista lainsäädäntöä, jota EU-jäsenmaiden tulee noudattaa.

Helsingin kaupunki on yhdessä Helsingin Sataman kanssa hakenut ja saanut Euroopan Unionilta merkittävää CEF/TEN-T-tukirahoitusta erityisesti Länsisataman kokonaisinvestointien kehittämiseen vuosille 2012 – 2023, yhteensä 43,1 M €. Rahoituksen edellytyksenä on edistää Helsingin ja Tallinnan välisen kauppamerenkulun maa- ja meriliikenteen yhteyksiä osana Euroopan laajuista liikenteen verkostoa. Toimenpiteiksi on määriteltä mm. Länsisataman liikenneyhteyksien parantaminen ja olemassa olevien liikenteen pullonkaulojen poistaminen.

Sataman ajoneuvoliikenne

Ruoholahden ja Jätkäsaaren kokonaisliikennemääristä satamatoiminnasta johtuva liikenne on edelleen suhteellisen pientä, vain n. 6 – 10 %. Vaikka satamasta aiheutuvan liikenteen suhteellinen osuus on pieni, ruuhkauttaa se hetkellisesti aluetta.

Keskustan matkustajasatamien ajoneuvoliikenne			
Vuosi	Raskas liikenne yht. *	Henkilöautot	Ajoneuvot yhteensä
2013	316 000	1 204 000	1 520 000
2014	344 000	1 297 000	1 641 000
2015	345 000	1 352 000	1 697 000
2016	352 000	1 433 000	1 785 000
2017	382 000	1 468 000	1 850 000

* Rekat, kuorma-autot, perävaunut ja linja-autot

Osayleiskaavan vuodelta 2006 mukaan Jätkäsaaren liikenteen kokonaismäärä tulee olemaan n. 30 000 ajoneuvoa/vrk. Tällä hetkellä määrä on n. 10 000 ajoneuvoa /vrk. Tulevaisuudessa Jätkäsaaren ja Hernesaaren asuinalueiden rakennuttua Ruoholahden alueen liikennemäärät tulevat edelleen kasvamaan.

Helsingin Satama on Ruoholahden ja Jätkäsaaren maankäytön ja liikenteen suunnittelun ja kehittämisen aikana tuonut toistuvasti esiin tarpeet satamaliikenteen yhteyksistä ja niiden parantamisesta erityisesti Länsisataman ja Länsiväylän välillä. Rionkadun risteysalueen rakennuttua sataman raskas liikenne voidaan jo lähitulevaisuudessa ohjata käyttämään Tyynenmerenkatua, jolloin reitti korvaa Crusellin sillan väliaikaisen reitin, ja tässä yhteydessä sataman liikenne saadaan kulkemaan mahdollisimman suurelta osin satama-alueella. Tällöin tavaraliikenne ei ohjaudu muualle Jätkäsaaren alueelle. Ratkaisulla tavoitellaan myös sitä, että rekkojen pysäköinti satama-alueen ulkopuolella päättyisi siihen liittyvine lieveilmiöineen. Tämä on osayleiskaavan mukainen liikennetavoitteellinen ratkaisu.

Helsingin Satama Oy tarkastelee parhaillaan yhdessä kaupungin kanssa Länsisataman ja Länsiväylän välisen liikenneyhteyden kehittämistä ja parantamista.

Helsingin kaupunki selvittää parhaillaan myös pitkän tähtäimen ratkaisuna ydinkeskustan viihtyisyyttä ja toiminnallisuutta edistävän kävelykeskustan laajentamisen sekä keskustan läpiajoliikennettä ja sataman raskasta liikennettä katutilassa vähentävän maanalaisen kokoojakadun toteuttamisen edellytyksiä. Toteutuessaan maanalaisen kokoojakadun olisi tarkoitus ohjata keskustan satamien raskas liikenne keskustan alitse päätieverkkoon.

Joukkoliikenne

Valtuustoaloitteessa esitetään huoli siitä, että Länsisataman ympäristöön oltaisiin selvittämässä raitioliikenteen merkittävää heikentämistä ja kävely-yhteyksien huonontamista, jotta rekkaliikenteelle saataisiin lisää tilaa.

HSL:n tekemän *Satamien matkustajaliikennetutkimuksen* (2016) mukaan Helsingin sataman matkustajista noin puolet käyttää joukkoliikennettä - juna, bussi, raitiovaunu - ja noin puolet henkilöautoa. Yli puolet matkustajista saapuu satamaan pääkaupunkiseudulta. Uudeltamaalta tai ulkomailta saapuu noin neljäsosa, ja muualta Suomesta noin neljäsosa.

Kaikkiin Helsingin keskustan satamiin on toimiva raitioliikenneyhteys, ja jokaisen keskustan sataman läheisyydessä on tai sinne pyritään saamaan kaupunkipyöräasema. Kaikissa matkustajaterminaaleissa on myös pyöräpysäköintimahdollisuus.

Helsingin Satama Oy näkee positiivisena sen, että jo nyt suuri osa, ja tulevaisuudessa yhä suurempi osa, sataman matkustajista käyttää joukkoliikennettä. Helsingin Satama Oy ja matkustajaliikennevarustamot tekevät jatkuvaa yhteistyötä HSL:n kanssa joukkoliikenteen parantamisen osalta (mm. matkalipun yhdistäminen laivalippuun, lippuautomaatit, tiedotus, neuvonta), ja esim. Länsisatamaan on HSL:n ja Helsingin Sataman yhteistyönä saatu toteutettua raitioliikenne asumiseen nähden etupainotteisesti. Jätkäsaaren rakennuttua Länsisataman matkustajaterminaaleja palvelee kolme raitiolinjaa, mikä mahdollistaa monipuolisemmat joukkoliikenteen yhteydet ja lisää joukkoliikenteen suosiota entisestään.

Helsingin Satama Oy:n tavoitteena ei ole heikentää julkista liikennettä, vaan tavoitteena on joukkoliikenteen kehittäminen edelleen kaikkiin Helsingin satamiin. Kehittämiskohteina ovat mm. matkaketjun sujuvuus (riittävät vuorovälit ja helpot vaihdot liikennevälineestä toiseen joukkoliikenteen solmukohtissa) ja matkatavaroiden kuljettamisen vaivattomuus.

Helsingin Satama Oy:n hinnoittelu

Sataman hinnoittelu vahvistetaan vuosittain. Helsingin Satama Oy veloittaa liikenteestä alus-, tavara- ja matkustajamaksuja. Näiden lisäksi hinnastossa on joitakin palvelumaksuja, kuten laivojen jätehuoltoon liittyvät maksut. Henkilöautoliikenne veloitetaan matkustajamaksujen kautta. Raskaan liikenteen osalta on käytössä tonniperusteiset tavaramaksut. Helsingin Satama Oy on selvittänyt mahdollisuuksia dynaamisempaan hinnoitteluun jatkossa ja käynyt keskustelua varustamojen sekä kuljetusyhtiöiden kanssa rekkaliikenteen hinnoittelun ohjauskeinoista eri satamanosien ja eri vuorokauden aikojen välillä.

Helsingin Satama Oy:n esitys

Helsingin Satama Oy näkee tärkeänä valtuustoaloitteen otsikossa esitetyn ”*sataman paremman yhdistämisen kaupunkiin*” sekä kaikkien liikennemuotojen kehittämisen, ja esittää, että kaupunki ottaa huomioon Helsingin Sataman ja erityisesti Länsisataman roolin TEN-T-ydinsatamana, ja toteuttaa Länsisataman liikenteen parantamistoimenpiteet mahdollisimman pikaisesti. Helsingin Satama Oy näkee välttämättömänä alueen nykyisten liikenneolosuhteiden parantamisen, ja painottaa, että liikenneratkaisut parantavat tilannetta kaikkien käyttäjien kannalta.

Helsingin Satama Oy katsoo, että Jätkäsaaren ja Ruoholahden suunnittelussa on otettava huomioon satamaliikenteen erityispiirteet, ja mahdollistettava kaikkien liikennemuotojen sujuvuus ja liiketoiminnan kehittäminen. Erityisesti sujuvampi yhteys Länsisataman ja Länsiväylän välillä (Rionkatu – Tyynenmerenkatu – Mechelininkatu/Länsilinkki – Porkkalankatu) tulee toteuttaa viipymättä.

Helsingin Satama Oy on selvittänyt rekkaliikenteen ohjaavia toimenpiteitä, ja valmistelee parhaillaan muutoksia rekkaliikenteen hinnoittelurakenteeseen vuoden 2019 alusta. Tavoitteena on dynaamisella hinnoittelulla rekkaliikenteen kasvun ohjaaminen Vuosaaren ja hiljaisempiin lähtöihin. Rekkaliikenteelle ollaan tuomassa ylimääräistä yksikkömaksua keskustan satamissa vuorokauden vilkkaimpiin aikoihin. Samalla Helsingin Satama Oy suunnittelee taloudellisia kannustimia Vuosaaren rekkaliikenteen edistämiseksi. Helsingin

Satu Aatra Jussi Malm Kari Noroviita

Satama Oy käy varustamojen kanssa neuvotteluja Vuosaaren ja Viron välisen laivaliikenteen lisäämisestä, joka toteutuessaan voisi palvella myös rajallista määrää automatkustajia. Hintaohjauksen muutokset ovat määräaikaista ja niiden vaikutusta tarkastellaan vuosittain.

Helsingin Satama Oy näkee julkisen liikenteen kehittämisen tärkeäksi, mikä omalta osaltaan vähentää myös satamaan liittyvää henkilöautoliikenteen tarvetta.

Helsingin Satama Oy:n näkemys on, että edellä mainittujen liikenneratkaisujen toteuttamisella, hinnoitteluohjauksella ja julkisen liikenteen kehittämisellä on mahdollista saavuttaa kaupunkiympäristön, sataman ja kaikkien liikennemuotojen kannalta toimiva ratkaisu.

Ville Haapasaari
toimitusjohtaja
Helsingin Satama Oy